

Geto slovenske kulture na Koroškem

Vseposod na Koroškem opozarjajo te dni lepaki na vrsto kulturnih prireditev pod skupnim naslovom »Koroško poletje« (Carinthian Spring) in na koncertne prireditve v Hemini Krki. Na teh prireditvah nastopajo ansambli in solisti z vseh strani Evrope, med njimi najdemo celo sovjetske, medtem ko je edino slovensko ime, ki ga lahko odkrijemo na teh lepakih, ime altistke Marjane Lipovšek, ki bo sodelovala na neki koncertni prireditvi. Pač pa je med drugim na sporedu v Krki komedija »Skopuh« (Skup) starega hrvaškega dalmatinskega komediografa Marina Držića, medtem ko lahko beremo na manjših lepakih, ki jih je videti na vseh celovških tablah za lepake in v izložbenih oknih, o nastopu neke najbrž tudi hrvaške tamburaške skupine z imenom »Matija Gubec«.

Težko je reči, kje je krivda za tako odsotnost slovenske kulture iz koroškega kulturnega poletja, namenjenega predvsem tudi stotisočim tujih turistov, ki jih poleti privabi lepa Koroška s svojo prvovrstno tujsko-prometno strežbo. Nedvomno je del krivde pri prirediteljih, ki so se znali obrniti npr. na furlanske folklorne skupine in jih uvrstili v svoje programe, niso se pa najbrž obrnili na kak kulturni ansambel v Sloveniji. Mimogrede omenjeno, so znali povabiti tudi Slovaški simfonični orkester iz Bratislave, ki gostuje s sovjetskim dirigentom in sovjetskimi solisti, dočim je za koroške kulturne organizatorje Slovenija očitno bolj oddaljena. Vendar ne smemo metati vse krivde nanje, kajti prej ali slej dobimo vtis, da je nekaj krivde tudi pri Slovencih samih, ki bodisi zaradi nerodnosti bodisi zaradi nekakega bojkota ne navežejo kulturnih stikov z nemškim delom Koroške. Namesto, da bi skušali prodreti in se uveljaviti s kvaliteto slovenske kulture, se umikajo in prepuščajo prostor drugim.

Tak odnos je značilen tudi za slovensko koroško kulturo. Obe slovenski knjigarni v Celovcu, katoliška in levičarska, zbudita že na prvi pogled vtis nekakega geta. V izložbenih oknih in v notranjosti je najti samo v Ljubljani izdane knjige, razen nekaterih v nemščini napisanih publikacij propagandnega značaja, ki jih je izdalo Mladje ali kaka druga koroška slovenska ustanova. Pri dvakratnem obisku v obeh knjigarnah ni bilo v njima nobenega kupca, kar tudi ni nič čudnega, ker ne prikazujeta niti v izložbah niti na prodajnih pultih nikakih novosti knjižnega trga, nobene nove revije, knjige, časnika. Še najmanj tistega, kar izide zunaj Ljubljane ali Celovca. Zdi se, da je temu kriva nezainteresiranost knjigarniškega osebja samega, pa tudi tistih, ki imajo knjigarni na skrbi. Očitno jim ni mar, kaj izhaja slovenskega po svetu, pa tudi ne zanimanja javnosti in seveda kupcev. Zgodi

(Dalje na 7. strani)

Kam vodi polemika med KPI in socialisti?

V središču pozornosti italijanskega političnega življenja je že dalj časa polemika med novim vodstvom socialistične stranke in komunistično partijo. Glavni tajnik socialistične stranke Craxi in njegovi najožji sodelavci so zlasti po letošnjem strankinem kongresu v Turinu začeli poudarjati avtonomijo svoje stranke in opozarjati na globoke razlike, ki obstajajo med socialisti in komunisti, kar zadeva nadaljnjo ureditev italijanskega družbenega, gospodarskega in političnega življenja. Craxi je med drugim navezal zelo tesne stike z zahodnoevropskimi socialističnimi in socialdemokratskimi strankami, iz česar marsikdo sklepa, da prav te stranke predstavljajo zanj resnični vzor, medtem ko je znano, da so italijanski socialisti še do pred kratkim odklanjali družbeni in gospodarski model, ki je značilen za zahodnoevropsko socialno demokracijo.

V zadnjem času je Craxijeva politika vzbudila veliko pozornost tudi v italijanskih konservativnih krogih, ki so začeli z zanimanjem in odkritim zadovoljstvom spremljati prizadevanja glavnega tajnika socialistične stranke. Tako je še pred dnevi Indro Montanelli v svojem dnevniku »Il Giornale nuovo« napisal, da je »treba s simpatijo spremljati prizadevanja Bettina Craxija in njegove mlade vodstvene skupine, da bi postal italijanski socializem resnično demokratična in evropska sila, ki bi se izognila vsakršnemu podložništvu KPI in vsaki totalitarni skušnjavi«. »Ne vemo sicer — nadaljuje znani italijanski časnikar in publicist Montanelli — ali bodo njihova prizadevanja uspeš-

na, vendar jim želimo vso srečo, ker nam bi to nudilo nekaj, česar smo vedno pogrešali, to je, da bi končno imeli na drugi strani barikade pravega sobesednika«.

Stalna polemika s komunisti in zanimanje italijanskih konservativnih krogov nista ostali brez odziva v partijskem vodstvu. V polemiko je posegel sam glavni tajnik KPI Berlinguer, ki je v nekem intervjuju skušal pojasniti glavna vprašanja, ki so predmet polemike med obema strankama.

Berlinguer je najprej očital novemu socialističnemu vodstvu, da si prizadeva za nekakšno novo porazdelitev sil v okviru italijanske levice, se pravi predvsem za okrepitev socialistične stranke tudi na račun komunistične partije, kar bi po njegovem imelo za posledico razkol in torej ošibitev celotne levice. Levo alternativo, za katero se zavzemajo socialisti, je Berlinguer označil za nestvarno, medtem ko je odločno zavrnil mnenje, češ da je zgodovinski kompromis le zavezništvo med Komunistično partijo in Krščansko demokracijo z dejansko izključitvijo vseh ostalih političnih sil. »Nismo nikdar mislili na takšno neumnost« — je jezo naglasil Berlinguer. Zgodovinski kompromis — je nadaljeval — pomeni predvsem sporazum med družbenimi silami, o katerih ni rečeno, da morajo vse vedno skupaj vladati. Važno je predvsem, da so te sile solidarne in da si vse prizadevajo za preureditev države in družbe.

V svojem intervjuju se je glavni tajnik komunistične partije dotaknil tudi vprašanja ka-

dalje na 2. strani ■

PO PRELOMU S KITAJSKO

Albanija išče zaveznika

Po prelomu s Kitajsko je Albanija ostala popolnoma sama, brez gospodarske pomoči, na katero je bila leta in leta navajena. Zato danes nima pred seboj veliko izbir in ji ne preostane drugega, kot da se ali nasloni na lastne sile ali si poišče novega zaveznika. Tako prvo kot drugo pa je zelo težavno.

Naslonitev na lastne sile je pravzaprav ena najznačilnejših albanskih smernic v zadnjih letih, čeprav je bila le delno uresničena. Albaniji se je po dolgem času pred dvema letoma končno posrečilo, da je v pogledu žitaric postala samostojna, se pravi, da od tedaj krije svoje potrebe z domačim pridelkom. Glavni cilj albanskega gospodarskega načrta pa je za-

dostiti potrebam tržišča s pomočjo domače proizvodnje. Toda to je za sedaj samo načrt.

Kar zadeva industrijo, se je Albanija že od vsega začetka odločila za proizvode male industrije. Ko so se leta 1976 pojavili prvi znaki morebitnega preloma s Kitajsko, je Albanija začela izvajati politiko izmenjave domačih proizvodov. Tisk je začel poudarjati, kako je treba omejiti uvoz in povečati izvoz, toda težava je bila v tem, da sta bila tako uvoz kot izvoz usmerjena proti Kitajski. Kdo bo zdaj po prelomu s Kitajsko, napolnil to praznino?

Ali si bo Albanija poiskala novega zaveznika? (Dalje na 7. strani)

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 6. avgusta, ob: 8.00 Poročila; 8.10 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Nedeljski sestanek z ork. Strom; 11.00 Kratka poročila; 11.05 Mladinski oder: »Hči črnega gusarja« (Emilio Salgari, Desa Kraševac). RO; 11.35 Nabožna glasba; 12.00 Poročila; 12.15 Glasba po željah; 13.00 Oprostite... samo nekaj besed; 14.00 Kratka poročila; 15.00 Nedeljsko popodne; 19.00 Poročila.

■ PONEDELJEK, 7. avgusta, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko iz studia 2; 9.00 Kratka poročila; 9.05 V svetu jugoslovanske lahke glasbe; 9.30 Tone Penko: Živalstvo Jadranskega morja; 10.00 Kratka poročila; 10.45 Gugalnica: Cicibani poslušajo; 11.00 Naš gorski svet (Peter Suhadolc); 11.30 Kratka poročila; 13.00 Poročila; 13.15 Pa se sliš', slovenske ljudske pesmi; 13.35 Od melodije do melodije; 14.00 Novice; 14.10 Roman v nadaljevanjih - Boris Pahor: »Zatemnitev«; 14.30 Koncerti »Live«; 15.30 Kratka poročila; 15.35 Uspešnice naše dežele (Barbara Lapornik); 17.00 Kratka poročila; 17.05 Deželni orkestri.

■ TOREK, 8. avgusta, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko iz studia 2; 9.00 Kratka poročila; 9.05 Veliki orkestri; 9.30 Vinko Beličič: Prelistavanje poldavnine; 10.00 Kratka poročila; 10.45 Gugalnica: Cicibani telovadijo; 11.00 Vladimir Levstik: »Zapiski Tine Gramontove«; 11.30 Kratka poročila; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.15 Zborovska glasba; 14.00 Novice; 14.10 Roman v nadaljevanjih - Boris Pahor: »Zatemnitev«; 14.30 Iz jugoslovanskega glasbenega repertoarja; 15.30 Kratka poročila; 15.35 Napotki za dobro diskoteko; 16.30 Otroci, ali veste, da...; 17.00 Kratka poročila; 17.05 150. obletnica Schubertove smrti (Magda Bizjak); 17.35 Glasbena panorama; 18.00 Kratka poročila; 18.05 Zgodovina slovenskega gledališča; 18.20 Za ljubit lje operne glasbe; 19.00 Poročila.

■ SREDA, 9. avgusta, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice iz Furlanije - Julijske krajine; 8.05 Prijateljsko iz studia 2; 9.00 Kratka poročila; 9.05 Folklor slovenskih narodov; 9.30 Roža mogota (Irena Žerjal); 10.00 Kratka poročila; 10.45 Gugalnica: Cicibani poslušajo; 11.00 Ljudje in dogodki; 11.30 Kratka poročila; 12.00 Najboljše zdravilo vseh časov - smeh; 13.00 Poročila; 13.15 Naši zbori; 14.00 Novice; 14.10 Roman v nadaljevanjih - Boris Pahor: »Zatemnitev«; 14.30 Prijeten popoldan z vami (Majda Košuta); 15.30 Kratka poročila; 16.30 Otroci pojo; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Orkestri Italijanske radiotelevizije.

■ ČETRTEK, 10. avgusta, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko iz studia 2; 9.00 Kratka poročila; 9.05 Včeraj in danes; 9.30 Govorimo o manjšinah (Ivo Jevnikar); 10.00 Kratka poročila; 10.05 Koncert sredi jutra; 10.45 Gugalnica: Cicibani rišejo; 11.00 Vladimir Levstik: »Zapiski Tine Gramontove« (Marija Cenda); 11.30 Kratka poročila; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.15 Letošnja revija »Primorska poje«; 13.30 Od melodije do melodije; 14.00 Novice; 14.10 Roman v nadaljevanjih - Boris Pahor: »Zatemnitev«; 14.30 Mladi in glasba (Bogdan Kralj); 15.30 Kratka poročila; 16.30 Odprimo knjigo pravljic; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Igra Orkester RTV Ljubljana; 17.30 Glasbena panorama.

■ PETEK, 11. avgusta, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko iz studia 2; 9.00 Kratka poročila; 9.05 Vam uga'ja jazz?; 9.30 Ritmična glasba; 10.00 Kratka poročila; 10.05 Koncert sredi jutra; 10.45 Gugalnica: Cicibani telovadijo; 11.00 Misterij žene (Zofka Kvedrova - Lelja Rejhar); 11.30 Kratka poročila; 11.35 Ploča dneva; 12.00 Iz naših festivalov: Festival slovenske domače glasbe števerjan '78; 13.00 Poročila; 13.15 Letošnja revija »Primorska poje«; 13.30 Od melodije do melodije; 14.00 Novice; 14.10 Roman v nadaljevanjih - Boris Pahor: »Zatemnitev«; 14.30 Resno, a ne prerensko; 15.30 Kratka poročila; 15.35 Izbor novih plošč na 45 in 33 obratov; 16.30 Na počitnicah; 17.00 Kratka poročila; 17.05 300-letnica Vivaldijevega rojstva (Magda Bizjak).

■ SOBOTA, 12. avgusta, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko iz studia 2; 9.00 Kratka poročila; 9.05 Z vseh koncev sveta; 9.30 Naš horoskop; 10.00 Kratka poročila; 10.05 Koncert sredi jutra; 10.30 Kulturno pismo; 11.30 Kratka poročila; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.15 S pevskih revij; 13.35 Od melodije do melodije; 14.00 Novice; 14.10 Roman v nadaljevanjih - Boris Pahor: »Zatemnitev«; 14.30 Kje so tiste stezice (Rosana Purger); 15.30 Kratka poročila; 17.00 Kratka poročila.

Vedno bolj zapleten položaj v Libanonu

V Libanonu se položaj slabša ter je prišlo do novih spopadov na severu, v srednjem delu in na jugu. Predsednik republike Sarkis utegne biti prisiljen, da zahteva sklicanje izredne seje Varnostnega sveta Združenih narodov.

V Beirutu so Sirci ponovno s topovi obstreljevali krščansko četrt mesta ter so 12 oseb ubili in 62 ranili. Obstreljevanje je zlasti ponoči, tako da mora prebivalstvo prebiti noči v kleteh. Ruševin v libanonski prestolnici je vedno več. Nekaj sirskih granat je po pomoti padlo tudi na mohamedanski predel Beiruta. Štiri osebe so bile ubite in 20 jih je bilo ranjenih.

Pri begunskih taboriščih okrog Tripolisa na severu so spopadi med Arafatovimi gverilci ter gverilci, ki so naklonjeni Iraku. Spor je imel že odmev tudi drugod ter so Arafatovi gverilci vdrl v iraški diplomatski zastopstvi v Parizu in Karačiju. Pri obeh spopadih je prišlo do človeških žrtev.

Na jugu se je krščanska milica postavila po robu simbolično obnovljeni libanonski vojski. 650 libanonskih vojakov skuša prodreti do kraja Tibnin, ki leži 12 km severno od izraelske meje. Krščanska milica jih noče pustiti preko svojega ozemlja. Pri igri imajo prste vmes tudi Sirci, ki bi bili lahko pustili na jug libanonske čete po drugih cestah, a so jih nalašč usmerili proti krščanski milici. Slednja pa uživa podporo Izraela.

Medtem je dopotoval v Izrael posebni odposlanec ameriškega predsednika za Bližnji

vzhod Atherton. Bil je poprej v Egiptu, kjer je imel pogovore s predsednikom Sadatom, z zunanjim ministrom Hamelom ter z drugimi egiptovskimi voditelji.

Ob prihodu na letališče v Tel Avivu je Atherton izjavil, da bodo mirovna prizadevanja nadaljevali. Zdaj je predvsem treba določiti značaj in obliko pogajanj. Za ta bo v soboto prispel na Bližnji vzhod ameriški zunanji minister Vance. Trenutno je v ospredju bodočnost Cisjordanije ter njene avtonomije oziroma suverenosti.

—o—

Pertini obiskal papeža Pavla VI.

Predsednik republike Pertini je danes (četrtek, 3. t. m.) obiskal papeža Pavla VI. v njegovi letni rezidenci v Castelgandolfu. Obisk je vzbudil opazno zanimanje v javnosti, saj gre za prvi podoben primer v zgodovini italijanske države. V Castelgandolfu namreč še ni bil noben državni poglavar, razen perzijskega šaha v že oddaljenem letu 1948. Zdi se, da je za ta obisk dal pobudo sam predsednik Pertini, ko je bil 12. julija pri njem na obisku rimski vikar kardinal Poletti. Pertinijev obisk je bil zasebnega značaja. Papež je izvolitev Pertinija za predsednika republike javno omenil med nagovorom na vernike 9. julija. Njegove besede so takoj ocenili za nekaj več kot le formalne izraze zadovoljstva.

Kam vodi polemika med KPI in socialisti?

(nadaljevanje s 1. strani)

pitalizma in leninizma, ki je tudi predmet spora s socialisti. V zvezi s kapitalizmom je Berlinguer dejal, kako si komunisti prizadevajo za takšno gospodarsko, družbeno in državno ureditev, ki ne bo kapitalistična, a ki se ne bo zgledevala po kakem obstoječem modelu in po kakih že obstoječi socialistični stvarnosti. Komunisti tudi odklanjajo — je nadaljeval Berlinguer — socialdemokratske izkušnje, češ da so se te omejile le na upravljanje kapitalizma. Italijanska partija je torej za neko novo pot. V zvezi z leninizmom pa je Berlinguer

pojasnil, da ga komunisti sicer ne zavračajo, a ga tudi ne tolmačijo dogmatsko. Pristavil je še, da bo o tem vprašanju tekla razprava na prihodnjem partijskem kongresu, ki bo prihodnje leto.

Glede na čedalje ostrejšo polemiko med socialisti in komunisti nekateri politični opazovalci že opozarjajo na to, kar se je dogajalo in se še dogaja v Franciji. Spor, ki je nastal med francoski socialisti in komunisti, je imel za posledico ošibitev celotne leve, tako da je slednja zapravila možnost, da se dokoplje do večine na zadnjih političnih volitvah. Gre tudi v Italiji razvoj dogodkov v to smer?

Volilni uspeh Union Valdôtaine

Istega dne kot pri nas — 25. junija — so bile volitve za obnovev deželne sveta v Dolini Aosta, kjer živi francosko govoreča manjšina z močno avtonomistično tradicijo. Prav zaradi teh močnih avtonomističnih teženj nastopa na volitvah veliko število krajevnih list poleg tradicionalnih vsedravnih italijanskih strank.

V zadnjih letih se je med najbolj zavednim delom francoske manjšine uveljavilo gibanje Union Valdôtaine, ki podobno kot Slovenska skupnost v naši deželi skuša na osnovi samostojnega političnega nastopanja združiti čim več svojih rojakov.

V prejšnji mandatni dobi je skupno s Krščansko demokracijo in socialisti sodelovala v deželni vladi s svojimi štirimi svetovalci. Na letošnjih junijskih volitvah pa je več kot podvojila svoje glasove in število svojih izvoljenih deželnih svetovalcev. Pre-

jela je 18.414 glasov ali 24,7% vseh veljavnih glasov (leta 1973 11,6%) in izvolila 9 svetovalcev (leta 1973 je izvolila 4 svetovalce). Postala je tako prva stranka v deželi, ki ji sledita KD in KPI s 15 oziroma 14 tisoč glasovi.

To je konkreten primer politične zrelosti neke narodne manjšine, ki je z enotnim nastopom združila svoje sile in dosegla sijajen uspeh, ki nam je lahko za zgled. Slovenci v Furlaniji - Julijski krajini bi sorazmerno z našo številčno močjo morali izvoliti v deželni svet kakih šest svetovalcev, tako pa smo zaradi razpršenosti glasov po italijanskih strankah z veliko težavo izvolili samo dva.

Slovenska skupnost je čestitala Union Valdôtaine za njen tako prodoren uspeh. Še prej pa je Union Valdôtain s telegramom čestitala Slovenski skupnosti za njen uspešni volilni nastop.

Veliko zanimanje za parapsihologijo

Zanimanje za parapsihologijo narašča danes vsepovsod, tudi tam, kjer hlinijo, da jih ta stvar ne zanima preveč, kot npr. v Sovjetski zvezi. Vendar je znano, da obstajajo v Sovjetski zvezi posebne študijske skupine, ki imajo nalogo, da znanstveno preučujejo te pojave, ki bi jih radi izkoristili celo v vojaške namene, zlasti za primer kake atomske ali kemične vojne, ki bi začasno onemogočila druge komunikacije.

Zanimanje širše italijanske javnosti za parapsihologijo je znano in tudi med Slovenci je že veliko ljudi, ki preučujejo ta pojav, čeprav, kolikor je znano, še ni mogoče govoriti o kakem organiziranem znanstvenem preučevanju. Še veliko bolj živo pa je zanimanje za vse, kar je v zvezi s parapsihologijo, v zahodni javnosti in znanosti. Velik del prostora v izloženih oknih knjigarn v Nemčiji, Avstriji, Franciji in drugod zavzemajo knjige o parapsihologiji v njenih najrazličnejših oblikah, od izkušenj v indijskih in tibetanskih budističnih kloštrih ter pri afriških črnih in Eskimih do najnovejših pojavov, ki so predmet skrbnih znanstvenih preučevanj na univerzah in drugod. Zanimivo je zlasti, da spravlja danes parapsihologijo v zvezo z bodočimi vesoljskimi raziskavami. Nekateri strokovnjaki za parapsihologijo so namreč mnenja, da smo na tem

polju znanosti šele na začetku, napravljamo takorekoč komaj prve korake in da bo v prihodnosti doživela parapsihologija velikanski razvoj. To bo ena izmed glavnih panog znanosti v bodočih stoletjih ali tisočletjih. V parapsihologiji vidijo nekateri znanstveniki takomenovano »drugo človekovo naravo«. Del te narave so razkrile religije, ostalo je prepuščeno znanosti.

Velika nemška založba Fischer, ki je znana po svoji resnosti, je izdala nedavno tega knjigo mladega nemškega filozofa, psihologa in astronoma Johannesesa von Buttlerja »Reisen in die Ewigkeit« (Potovanja v večnost), v kateri nakazuje, kako bo lahko človek s pomočjo parapsihologije premostil čas in prostor. Seveda je vse to stvar daljne bodočnosti. Po njegovem bo morda mogoče spremeniti objekte v čisto materijo in jih v hipu oziroma brez časovnega merila poslati kamorkoli v prostoru, tako da bo premagana ovira, ki jo predstavlja meja svetlobne hitrosti. Von Buttler nadalje meni, da bo takó mogoče premagati tudi čas oziroma, da se to morda že dogaja, če odgovarja teorija o enotnosti časa in prostora resnici.

Isti znanstvenik je objavil pri založbi Fischer tudi knjigo »Schneller als das Licht« (Hitreje kot svetloba). Toda, kot rečeno, so izložbena okna knjigarn na Zahodu polna takih knjig in v knjigarnah in knjižnicah imajo že posebne oddelke zanje. Človeštvo takó steguje tipalko v prihodnost.

F. M.

THOREZOVA VDOVA IN EVROKOMUNISTI

Thorezova vdova je znova napadla evrokomuniste, ki so v francoski, španski in italijanski komunistični stranki. Thorez je bil glavni tajnik francoske komunistične stranke v letih 1930-1964. Napad vdove je tokrat objavil češkoslovaški ideološki dnevnik »Tvorba«.

Thorezova pravi, naj si evrokomunisti vzamejo za zgled Češkoslovaško, kjer je bila leta 1968 resna nevarnost, da pride znova na oblast kapitalizem. To so preprečile z oboroženo intervencijo Sovjetska zveza in druge članice Varšavskega pakta.

ANDREOTTI IN CONFCOMMERCIO

Ministrski predsednik Andreotti je danes sprejel predsednika trgovinske zveze Orlanda in glavnega tajnika zveze Cagettija, s katerim je razpravljajal o najnujnejših vprašanjih, ki se tičejo trgovine in turizma.

Med drugim so obravnavali fiskalizacijo socialnih prispevkov, pogodbene minime, upravo pokojninskih skladov, prispevke trgovini in turizmu po vzorcu podpor južnim pokrajinam ter živilsko tržišče.

Andreotti je v tej zvezi spomnil na javni primanjkljaj ter na potrebo investicij za povečanje zaposlitve.

POŽAR V NEW YORKU

Med gašenjem velikega požara, ki se je razvil v nekem supermarketu v newyorški mestni četrti Brooklyn, je izgubilo življenje med plameni pet gasilcev. Do tragične nesreče je prišlo zaradi tega, ker se je zrušil strop. Zdi se, da bo obračun še narasel, ker pogrešajo več gasilcev. Sedem gasilcev so sprejeli v bolnišnico in od teh je eden hudo ranjen. Gašenja se je udeležilo kar 150 gasilcev.

ZAVAROVANCI IN ZDRAVILA

Dne 2. t. m. je pričel veljati zakon, po katerem bodo morali zavarovanci plačati en del cene zdravil, razen tistih, ki veljajo po vladnem seznamu za nujna. Senat je zakon prvič odobrila 19. maja ter se je nato selil iz ene zbornice v drugo zaradi raznih popravkov in dodatkov. Zakon prepoveduje reklamo za zdravila, za katera je potreben zdravniški recept.

Vlada skuša zmanjšati potrošnjo zdravil glede katerih je zdaj Italija na petem mestu na svetu, za Združenimi državami, Japonsko, Zahodno Nemčijo in Francijo.

15. dan po uveljavitvi zakona bodo morali zavarovanci plačati 200 lir za medicinske specialitete do cene tisoč lir, 400 lir pri ceni do 3 tisoč lir ter 600 lir za specialitete preko 3 tisoč lir. Vsoto bo treba plačati lekarni ter ne bo povrnjena.

Pač pa bodo upokojeanci dobili vrnjenih 10 tisoč lir na leto, a za letos samo 4 tisoč lir. Slednje odgovarja izdatkom okrog 80 tisoč lir na leto.

HUA KUO FENG PRIDE V JUGOSLAVIJO

Predsednik Kitajske Hua Kuo-Feng bo v drugi polovici avgusta odpotoval na drugo potovanje v tujino. Prvo potovanje je bilo namenjeno Severni Koreji, kjer se je mudil pred tremi meseci.

Tokrat bo Hua obiskal Romunijo, Jugoslavijo in Iran. V Bukarešt bo baje prispel 16. avgusta. V Romuniji bo ostal 5 ali 6 dni. Enako dolgo se bo ustavil v Jugoslaviji. 27. avgusta bo nadaljeval v Teheran.

PROSTOR MLADIH

O mladinskih počitniških potovanjih in njihovem pomenu za kulturno izobrazbo

Ves čas od pomladi do jeseni, posebno pa zdaj sredi poletja, lahko vidimo v Trstu fante in dekleta, obložene s težkimi telečnjaki, na katere so navezane zvite spalne vreče, kako korakajo po mestu ali proti kempingu na Opčinah po dva in dva — potujejo namreč največ v parih — ali počivajo na kakem stopnišču, uživajoč skromno kosilo ali večerjo iz konzervne škatle. Zastavice, pritrjene na telečnjake, pa tudi njihovi obrazi nam povedo, da so z vseh strani Evrope, ki se prištevajo k Zahodu, od Irske in Finske do Grčije in Portugalske, še posebno veliko pa jih je iz Anglije, Francije, Nemčije, Holandije, Norveške in Švedske, pa tudi iz Kanade, Avstralije, Nove Zelandije in seveda iz Združenih držav. Ne pritožujejo se ne nad vremenom ne nad napani potovanja in nad vsakovrstnimi neprijetnostmi, ki jih ne manjka za tistega, kdor potuje s telečnjakom na hrbtu in z avtostopom. Vestno obiskujejo muzeje in si ogledujejo katedrale in znamenite palače. Seveda jih ne srečujemo samo v Trstu, ampak vsepovsod.

Marsikak starejši jih gleda postrani, misleč da gre za hipije. Seveda so vmes tudi hipiji, ki pa postajajo redki. To je čisto normalna študentska mladina, ki si želi na lastno pest

in tveganje ogledati Evropo in obogatiti svojo kulturo z ogledom kulturnih znamenitosti na kraju samem. Boleče pade v oči, da so ti mladi popotniki, fantje in dekleta, samo iz zahodnega sveta. Med njimi ni ne mladih iz Sovjetske zveze, ne mladih Čehov, Slovkov, Bolgarov, Madžarov, Poljakov in Romunov. Toda na žalost srečamo med njimi tudi malo Slovencev, čeprav uživajo v nasprotju z mladimi iz drugih vzhodnih držav vso svobodo potovanja. Težko si je razložiti to odsotnost mladih Slovencev, tudi tistih s Tržaškega in Goriškega, med temi mladimi evropskimi potniki. Ali je temu kriva prevelika želja po udobnosti ali pomanjkanje propagande ali tradicije? Toda do druge svetovne vojne je slovenska študentska mladina rada potovala.

Vendar bi lahko taka počitniška potovanja veliko nudila tudi naši študentski mladini, jo kulturno obogatila, jo seznanila z drugimi narodi, pomagal bi ji navezati prijateljstva z mladimi iz drugih držav, pripomogla bi ji do večjega znanja tujih jezikov in predvsem bi jo tudi napravila bolj podjetno, idejno široko in svetovljansko. Razprejlo bi ji tudi pretirani gon po udobnosti, ki se boji vsakega napora in vsakega tveganja, pa naj je še tako nedolžno in simpatično.

Trst ima novega župana

Trst ima torej novega župana. Ta je bivši državni pravobranilec, bivši liberalec, odvetnik, pisatelj in publicist Manlio Cecovini. Izvoljen je bil v petek, 28. julija, z glasovi svetovalcev »Liste za Trst«, ki ji sam pripada, in z glasovi radikalcev ter misovcev. Dr. Cecovini je postal župan pri tretjem glasovanju, ko je za izvolitev zadostovala navadna večina glasov. Svoje dolžnosti pa bo začel opravljati, ko bo izvoljen tudi novi občinski odbor in ko bo pred vladnim komisarjem, prefektom dr. Marrosujem prisegel zvestobo ustavi. Dotlej bo redne županske posle opravljal dosedanji župan inž. Spaccini.

Z izvolitvijo novega župana Trst še nikakor nima redne občinske uprave, kajti osnovno vprašanje — sestava večine v občinskem svetu — je še vedno nerešeno. Novi župan vodi te dni razgovore s predstavniki posameznih svetovalskih skupin, da

Park Finžgarjevega doma na Opčinah
Narodna ul. 89

13. študijski dnevi DRAGA '78
v soboto, 2., in nedeljo, 3. septembra

Predstavitev letošnjih predavateljev in sodelujočih na predvečer študijskih dni v petek, 1. septembra, ob 18. uri v Peterlinovi dvorani v Trstu, Donizettijeva 3.

ugotovi, ali obstajajo možnosti za sestavo takšne večine, ki bi omogočila redno upravo. Vse kaže, da je položaj zelo nejasen, saj voditelji »Liste za Trst« vztrajajo pri svojih znanih stališčih (integralna prosta cona, avtonomija za Trst in njegovo pokrajino v okviru dežele Furlanije - Julijske krajine ter zaščita Krasa), ki jih demokratične stranke nikakor ne morejo sprejeti, ker bi kaj takšnega pomenilo kapitulacijo in korenit odklon od vse dosedanje politike.

»Lista za Trst« pa je vsekakor dejstvo, s katerim je treba računati. V zadnji številki Novega

lista smo povedali svoje mnenje o pravem bistvu te liste in danes nimamo kaj pristavljati ali dodajati. Zdi se nam, da je prav glede na njeno resnično bistvo dejansko nemogoče vsakršno sodelovanje s to politično formacijo, ki je nastala predvsem kot protisproti osimskemu sporazumu, to je proti dokončni spravi med Italijo in Jugoslavijo, kar je po našem prvi pogoj ne samo za mirno sožitje med tu živečima narodoma, temveč tudi prvi pogoj za gospodarski razvoj Trsta in njegove pokrajine.

V petek se bo sestal deželni svet

Deželni svet se bo sestal v petek. Na delovnem sporedu je izvolitev predsednikov petih stalnih in dveh posebnih komisij. Kar pa zadeva sestavo deželnega odbora, se stranke doslej še niso dogovorile. Posamezne stranke medtem še dalje zavzemajo stališča do tega problema. Komunistična skupina v deželnem svetu v posebnem komuniqueju očita Krščanski demokraciji, da ima še dalje predsodke do komunističnega sodelovanja. Komunisti tudi zahtevajo čimprejše obravnavanje nekaterih važnih problemov, kot so sektorski načrti in deželni razvojni načrt. V zvezi s prvim problemom so komunisti sklenili, da se bodo posve-tovali z deželno sindikalno federacijo.

—o—

OBČNI ZBOR

Po ustanovitveni seji S.P.D. UNION v prejšnjem mesecu se je 25. julija sestal v Podlonjerju občni zbor, sestavljen iz 12 članov. Na tej seji je bil načrtan nadaljnji program delovanja in so bili izvoljeni sledeči:

Predsednik: Petkovšek Andi; tajnica: Gec Rosana; gospodar: Dougan Anton; blagajnik: Žiberna Dario. Ostali člani so: Čok Cvetko, Čok Arianna, Čok Aljoša, Giudici Graziella, Orel Maria, Zupančič Eleonora, Pipan Aldo, Ferluga Luciano.

IZLET OPENSKIH PEVCEV

Cerkveni pevski zbor z Opčin je bil ob koncu prejšnjega tedna na izletu v Umbriji. S tem se nadaljuje tradicija, po kateri si vsako leto v počitniškem času privoščimo kratko potovanje v znamenju večne človekove želje po spoznavanju novih krajev in ljudi, kar vsakogar obogati z doživetji, ki bodo potem še dolgo lep spomin.

Glavni cilj letošnjega izleta je bilo mesto Assisi, domovina svetega Frančiška. Peljali smo se po avtocesti sonca, ki je bila ob krasnem vremenu zares vredna tega imena. Po več kot 500 kilometrih vožnje smo se nastanili v kraju S. Maria degli Angeli, ki je nekakšno ravninsko predmestje Assisija, razmeščeno na bližnji vzpetini kot nekakšna kamnita igračka, čudovita v svoji srednjeveški nedotaknjenosti. S svoje baze smo se potem nekajkrat povzpeli v mesto in še više. Obiskali smo grobova svetega Frančiška in svete Klare, videli smo svetnikovo rojstno hišo, kraj njegovih meditacij v zelenem in skalnatem miru »Erema« in še celo vrsto drugih ohranje-

nih spominov na asiškega ubožca. Ti spomeniki duhovnosti so nerazdružno povezani s slikarskimi in kiparskimi umetninami, saj je ves Assisi en sam umetnostni muzej, pri tem pa še urbanistično in arhitektonsko izredno lep in negovan.

Z asiške vzpetine smo občudovali širono planjavo, ki se je prelivala v vseh barvah umbrijskega poletja. Bujna narava z lepo obdelanimi polji in skrbno negovanimi nasadi oljk nas je potem spremljala še dalje do Mark, preko katerih smo se po jadranski varianti vračali na sever.

Tudi kot izletniki seveda nismo pozabili, da smo člani pevskega zbora. Petje nas je spremljalo povsod: v somraku katedral s puščicami sonca skozi barvna okna, pod bujnimi iglavci ob spreletavanju Frančiškovihih glic, na ogromni ploščadi pred »našo« cerkvijo Marije Angelske v luninem siju, pa seveda v avtobusu, kjer smo spet spoznali, da smo ubrani ne le v glasovih, ampak tudi v čustvih trdnega prijateljstva.

Udeleženec

EKOLOŠKI PROBLEMI V MILJAH

Miljski župan Bordon je imel v preteklih dneh razgovore z vodstvom rafinerije AQUILA-TOTAL. Beseda je tekla o ekološki zaščiti in o varnosti na delu. Župan je javil namero, da bo posebna komisija raziskovala tudi problem varnosti v petrolejskem pristanišču.

V miljskem občinskem odboru je prišlo do manjše spremembe po odstopu odbornika Bernéja. Župan je prevzel tudi resor javnih del, podžupan Ciacchi pa odborništvu za proračun, načrtovanje, trgovino in obrtništvo.

TRŽAŠKI ČASOPISNI PRODAJALCI

Tržaški časopisni prodajalci so se ta mesec odpovedali tedenskemu počitku, da bi tako nadoknadili za vse časopisne prodajalne, ki so zaprte zaradi dopustov in ohranili dovolj število prodajnih točk. Odločitev je sprejela delavska zbornica časopisnih prodajalcev.

»VAS OB MEJI«

V Zelezni Kapli na Koroškem so pred kratkim zaključili snemanje za televizijski film z naslovom »Vas ob meji« (Dorf and der Grenze). Film je snemalo neko dunajsko podjetje po naročilu avstrijske in zahodnonemške televizijske ustanove. Glavna vsebina filma je problematika sožitja v obmejnem prostoru. Gre za družinske usode od leta 1920, se pravi od plebiscita do konca druge svetovne vojne. Scenarij je pripravil urednik dunajskega dnevnika »Wiener Zeitung« Thomas Pluch, ki je po rodu Korošec. Film skuša predvsem prikazati stisko koroškega prebivalstva, ki je bilo vedno v dvomu, ali je njegovo ravnanje pravilno ali ne. Režiser Fritz Lehner je dopisniku »Našega Tednika« iz Celovca izjavil, da teži film po spravi, češ da so se delale napake tako na avstrijski kot na slovenski strani.

Film bodo predvajali na avstrijski narodni praznik 26. oktobra letos ali pa februarja naslednje leto. Film je dvojezičen. Slovensko besedilo bodo spremljali podnaslovi v nemščini. V filmu nastopata tudi člana Slovenskega stalnega gledališča v Trstu Miranda Caharija in Anton Petje.

—o—

Poslanska zbornica je odobrila zakonski osnutek, ki pooblašča predsednika republike, da podeli amnestijo in zniža zaporne kazni. Predvidevajo, da bo senatna zbornica odobrila ta zakonski osnutek še ta teden, tako da bo novi zakon postal veljaven prihodnji mesec. Računajo, da bo amnestije deležnih kakih osem tisoč zapornikov, črtanih pa naj bi bilo kakih 30 tisoč kazenskih postopkov. Amnestija se tiče kaznivih dejanj, ki so bila izvršena pred 15. marcem letos in za katera zakon predvideva kazen do treh let ječe. Izvzeta so kazniva dejanja, od katerih je javna uprava imela veliko škodo.

—o—

Šele te dni je bila objavljena vest, da so neznanci pred kakimi 10 dnevi ponoči odvrgli dve molotovki proti vili, v kateri stanuje predsednik bocijske pokrajine in Južnotirolske stranke dr. Magnago.

Knjiga »Dunaj in njegovi Slovenci«

V lahkem esejističnem jeziku nas knjiga sprva na kratko seznanja z zgodovino mesta »ob Donavi«. Naslednje poglavje predstavi Slovence od ustanovitve univerze do 19. stoletja (Tomaža Prelokarja, Jurijo Slatkonjo, Luko Knaflja, Marka Pohlina in še druge). Posebej se avtor ustavi ob Juriju Vegi, ki se je rodil v Zagorici in zaslovel po vsem svetu kot sestavljalec logaritmov. Po njem je na Dunaju imenovana ulica, njegovo ime nosi krater na Luni in najsvetlejša zvezda v ozvezdju Lire.

Sledijo »Slovenski kulturnozgodovinski sprehodi po Dunaju«. Poglavje je razdeljeno na arhitekturo, znanost in književnost. Slovenski arhitekti so ob prelomnici stoletja bistveno sooblikovali sodobni Dunaj, zlasti arhitekta Maks Fabiani, ki se je rodil na Primorskem in Ljubljancan Jože Plečnik. Jože Plečnik, učenec Otto Wagnerja je bil celo trikrat predlagan za njegovega naslednika, vendar je ministrstvo pod pritiskom velenemških krogov potrditev odklonilo, študentje pa so za svojega profesorja

VIDEMSKA UNIVERZA

Senator Mario Pedini je sprejel furlanske parlamentarne Santuza, Baracettija in Castiglioneja, katerim je posredoval informacije v zvezi z ustanovitvijo tehničnega odbora za videmsko univerzo. Zadevni dekret je bil namreč podpisan dne 2. t. m. O tem so takoj obvestili deželno Furlanijo - Julijsko krajino ter videmsko pokrajinsko upravo in občino. Na sestanku so razpravljali o postopkih za akademsko delovanje v prihodnjem šolskem letu.

KATASTRSKI URADI

Socialistični senator Lepre poziva finančnega ministra, naj odredi takojšnje odprtje ukinjenih katastrskih uradov pri davčnih uradih na področju Furlanije. Ukrep je potreben zaradi težav, ki jih imajo ljudje pri zbiranju podatkov, potrebnih za dokumentiranje, ko gre za obnovitvena dela poškodovanih ali porušeni zgradb.

PONAREJENI DINARJI IN DOLARJI

Videmski orožniki so zaplenili za 37 milijonov lir ponarejenih dolarjev in dinarjev. S tem v zvezi so zaprli 49-letnega Salvatoreja Pataneja iz Catanije, 47-letnega Alda Simiolijsa iz Vidma in 37-letnega Milančana Vittoria Mannarellija. Prekupčevalci s ponarejeno valuto so potovali z dvema avtomobiloma, ko so ju ustavili orožniki na neki videmski ulici. Pri njih so našli dve vreči, v katerih je bilo 12 tisoč ponarejenih dolarskih bankovcev in 550 tisoč ponarejenih novih dinarjev. Že pred časom so jugoslovanske oblasti opozorile na to, da so začeli krožiti ponarejeni bankovci po 500 novih dinarjev.

STAVBENA OBNOVA V FURLANIJ

Določili so najvišjo ceno za stavbeno obnovo v Furlaniji. Znašati bo smela 220 tisoč lir za kvadratni meter. Dežela je določila tudi merila, po katerih bo ocenjevala višino nakazil za vsako družino in kdo lahko pride za prejem v poštev. Dekrete objavlja uradni deželni vestnik. Za gradnjo prostorov, ki bodo namenjeni trgovinski, obrtniški in turistični dejavnosti, so seveda uporabili različne parametre.

iz Ljubljane stopili v štrajk. Plečnikova najzanimivejša stavba na Dunaju je Zacherlova hiša, Fabianijev sloves pa nosi Urania — dunajska »ljudska univerza«.

Kot umen in spreten čebelar je zaslovel Anton Janša z Gorenjske, od tu ga je dala poklicati Marija Terezija na Dunaj, da bi imel javna predavanja o čebelarstvu. Kmet-samouk je sprva predaval v slovenščini, kmalu se je naučil brati in pisati še v nemškem jeziku. Njegova razprava o čebelarstvu, ki je izšla 1771, je doživela še 1951 angleški ponatis. Spomenik ima v dunajskem parku Augarten.

Čeprav nikoli ni predaval na univerzi je Kopitarjevo ime zapisano na častni tabli dunajske univerze. Jernej Kopitar in ustanovitelj stolice za slovenske jezike na dunajski univerzi Fran Miklošič ter naš koroški rojak Jožef Štefan so ponesli v svet sloves slovenskih znanstvenikov. Nezakonski sin deklet iz Šentpetra v Celovcu Jožef Štefan se je s trdim delom in znanstveno genialiteto vzpel do rektorja dunajske univerze.

Neločljivo povezano z zgodovino slovenskega besednega ustvarjanja je mesto Dunaj. V naslednjih poglavjih nas avtor seznanja s prijateljstvom med Francetom Prešernom in Anastazijem Grunom, uso- do Dunajskega zvona Josipa Stritarja, »rdečim kabinetom« Ivana Cankarja, križevim potom Prežihovega Voranca, ki je v dunajskih jetnišnicah napisal »Požganico« in »Doberdob«.

Prekratko se mi zdi opozorilo na Slavka Gruma in njegovo »Deseto Marijo«. Sploh bi v ta sklop sodil opis Kidričeve družine, tako Frana kot tudi Borisa, vendar je treba avtorju v dobro zapisati, da šele v zadnjem času odkrivamo po zaslugi Jožeta Pogačnika zanimive detajle o življenju Kidričevih na Dunaju.

Sledijo neštete informacije in napotki, splošne zanimivosti, seznam muzejev in galerij. Pod Nacionalno knjižnico najdemo tudi opozorilo, da se tu hrani edini evidentirani primerek Trubarjevega Katekizma in Abecedarija — prvi slovenski knjigi. Pa tudi hudomušnosti ne manjka. Takole so opisane restavracije, gostilne in kavarne:

»Naši predniki so svoje izkušnje strnili v znani rek: »Če greš na Dunaj, pusti trebuh zunaj«. Še za dandanes pameten nasvet, če pomislimo na vsakoletni 24. december, ko se ves Dunaj pootroči in že v popoldanskih ali zgodnjih večernih urah po-

zapre takorekoč vse restavracije, gostilne in kavarne. Srečen tisti turist, ki se je — poprej posvarjen — že opoldne najedel in napil kot velblod do naslednjega dne. Sicer pa je gostu na voljo tolikšna izbira kulinaricnih užitkov in prijetnih lokalov v centru, na periferiji in navmes, da bi bilo vsako naštevnanje predolgo«.

Zanimiv izbor — dokumentacija »Koroški Slovenci v sodobni zgodovini (od leta 1921 do 1977) zaključni bogato ilustrirano knjigo (105 slik in reprodukcij), dodan pa ji je še kratek načrt Dunaja. Posrečen ovitek, ki kaže Zacherlovo hišo kot primer arhitekture, ki povezuje umetnost, je koncipiral študent arhitekture Karl Vouk, za notranjo opremo je bil odgovoren Franc Kattinig. Največje zasluge pa grede brez dvoma lektorju slovenskega jezika na dunajski univerzi dr. Pavletu Zdobcu, ki je s svojim prispevkom skrbel, da je knjiga zdaleč prerasla »turistični priročnik«.

Borut Sommeregger
(»Naš Tednik«, Celovec)

—o—

PROCES V CATANZARU

Na procesu zaradi pokola na trgu Fontana je v sredo med drugimi nastopil Enrico Buono, ki je s svojim pričevanjem močno obremenil Franca Fredo. Ta je v milanskih zaporih bajê izjavil (po pričevanju Buona, ki je bil z njim zaprt), da je organizator pokola. Citiramo njegovo izjavo: V zaporu sem med drugim tudi vrtnaril. Bilo je, ko me je obiskal. Prisoten je bil še neki drugi kaznjenc. Govorili smo o vzrokih, ki so nas pripeljali v zapor. Mene so zaprli zaradi mamil in gospod Freda nama je rekel, da je naš položaj veliko boljši od njegovega, ker je on organiziral pokol.

Ko se je začel proces, je Enrico Buono ta dogodek sporočil časnikom. Buonove besede je potrdil tudi časnikar Augusto Caneva, ki je objavil zadevni članek v tedniku »Oggi«.

—o—

Vodstvo republikanske stranke je pozvalo svoje poslance in senatorje, naj pripravijo zakonski predlog o ustanovitvi posebne parlamentarne komisije, ki naj prouči vprašanje terorizma v državi, zlasti v zvezi z ugrabitvijo in umorom predsednika Krščanske demokracije Alda Mora. Za ustanovitev takšne komisije so tudi socialisti, medtem ko se zdi, da so komunisti proti, krščanski demokrati pa nimajo enotnega stališča.

S seje občinskega sveta v Gorici

Prejšnji petek se je sestal goriški občinski svet, da bi sprejel vrsto važnih sklepov. V prvi vrsti pravilnik o ustanovitvi in delovanju davčnega sveta. To je organ, ki bo imel nalogo ugotavljati tudi davčne utaje, v svetu bo 21 članov, 10 jih bodo izvolili rajonski sveti, 11 pa občinski svet. Davčni svet bo imenovan po počitnicah in verjetno bo začel delovati pred koncem leta.

Na seji so svetovalci odobrili tudi lanski proračun občinske lekarne v Štandrežu in poudarili važnost te ustanove; deficit se je zmanjšal v primerjavi s prejšnjimi leti.

Z večino glasov so svetovalci odobrili tudi lanski proračun mestnega podjetja za plin, vodo, elektriko in avtobus. Poudarjena je bila važnost tega podjetja zaradi uslug, ki jih nudi občanom, vendar to precej stane celotno skupnost. Za kritje stroškov so potrebna številna sredstva in zato bodo verjetno nekatere cene v prihodnjem času zvišane. Tudi takso za odna-

šanje smeti bodo zvišali; pri tem si občani pričakujejo boljše delovanje te službe, ki je včasih precej pomanjkljiva. Spremenjena bo skoro gotovo tudi cena na avtobusih.

—o—

ŠE VEDNO NESTALNO VREME

Na Goriškem, kakor tudi skoraj v vsej deželi, je letos vreme zelo muhasto in nestalno. V juniju je tudi toča večkrat tolkla po naših krajih, zlasti na briškem področju od Krmina do Oslavja in včasih s tako silo, da je marsikje popolnoma uničila pridelke. Zlasti so bili prizadeti vinogradi in sadovnjaki, sadje je bilo precej oškodovano, vendar so cene še na sprejemljivi ravni. V zadnjih dneh se je vreme nekoliko ustalilo, čeprav se še pojavljajo dnevne plohe, zlasti v popoldanskih urah. Vreme je motilo tudi številne praznike, ki so bili v teh dneh v Gorici, njeni okolici in bližnjih občinah.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Nova izdaja Santoninovega potopisa

Pri znani založbi Carinthia v Celovcu je izšla te dni — in je na ponudbo kot knjižna novost v izložbenih oknih knjigarn — druga izdaja nemškega prevoda slovitnega Santoninovega potopisa po Koroškem v letih 1485–1487. Rokopis, ki je zelo važen za poznanje takratnih razmer v slovenskih deželah, je ostal zgodovinarjem vse do našega časa popolnoma neznan. Shranjen je sicer že dolgo v vatikanski knjižnici kot »vatikanski latinski kodeks, t.j. rokopis št. 3795«, toda, kot kaže, so se naši zgodovinarji premalo zanimali za zaklade, spravljene v vatikanski knjižnici. Šele po zaslugi nekega kardinala je bil rokopis nekaj let pred drugo svetovno vojno odkrit za širšo javnost in ravno v letih druge svetovne vojne ga je objavila v izvirniku vatikanska založba v svoji seriji »Studi e testi« (Razprave in teksti) kot številko 103. Izdajo je priredil zgodovinar Giuseppe Vale. Knjižnica je imela naslov »Itinerario di Paolo Santonino in Carintia, Stiria e Carniola« (Potovanje Pavla Santonina po Koroškem, štajerskem in Kranjskem). Založila Biblioteca apostolica vaticana.

Toda Slovenci smo zvedeli za ta važni zgodovinski dokument o naši deželi šele preko nemškega prevoda, ki ga je napravil znani koroški zgodovinar Rudolf Egger, ki si je pridobil sloves zlasti s svojimi izkopaninami na Magdalenski gori nad Gosposvetskim poljem. Njegov nemški prevod je izšel leta 1947 pri celovski založbi Ferdinanda Kleinmayerja, nekdanjega ljubljanskega založnika. Vendar pa je Eggerja zanimal Santoninov latinski rokopis predvsem zato, da bi našel v njem kakšne namige na starorimske ostanke na koroških tleh, kajti Santonino se je zanimal za vse mogoče in tako je najti v njegovem potopisu tudi omembe rimskih spomenikov. Res se je Eggerju posrečilo, da je na ta način odkril na koroških tleh neko ranokrščansko baziliko.

Po nemškem prevodu je bil napravljen slovenski prevod, ki je izhajal potem v petdesetih letih kot podlistek v dnevniku »Slovenski poročevalec«, nikoli pa ni izšel v knjigi, verjetno prav zato ne, ker ni bil napravljen po latinskem izvirniku. Vsekakor je vzbudil prevod veliko zanimanje v slo-

venski javnosti, zanimanje, ki traja še danes, saj je Santoninovo potovanje eden najpomembnejših dokumentov za slovensko zgodovino v drugi polovici 15. stoletja, le malo potem, ko so se dogodile važne stvari, namreč po izumrtju celjskih knezov, po prvem slovenskem kmečkem uporu na Koroškem, leta 1478 — točno pred 500 leti! — in sredi hudih turških vpadov. Santonino, ki je bil laični tajnik kardinala in oglejskega patriarha Marca Barba, doma pa je bil iz Toscanne ter pod močnim vplivom italijanske renesanse, nam na primer prikazuje zelo plastično podobo opustošenja, ki so ga povzročili turški vpadi na vzhodnem štajerskem.

Bogato Ptujsko polje je našel skoro brez kmečkega prebivalstva, ki so ga bili pobili ali odpeljali Turki. Preostali ljudje pa so živeli v hudi revščini in duševni ter telesni zapuščeni in propalosti. Mnogi so se preživljali kot roparji. Mesta pa so bila

zasedena po čtah madžarskega kralja Matija Korvina, ki so ropale tudi po Koroškem, tako da jim je nekoč Santoninova potna družčina, v kateri je bil tudi škof, komaj ušla. Zanimivo je, da so nekateri naši zgodovinarji in etnografi, slepi za resnično dogajanje, skušali napraviti tega Matija Korvina za ljubljenca slovenskih kmetov, češ da je bil njihov zaščitnik in da so ga ti nato proglasili za mitičnega kralja Matjaža. V resnici je na veliko pobijal slovenske kmete in ni bil mnogo boljši od Turkov. Mitični kralj Matjaž pa ima čisto drug izvor.

Santonino nam tudi pove, kako je izgledalo Celje malo let po izumrtju celjskih knezov. Govori tudi o gorskih grofih ter nam opiše slovenska mesta in razmere v mnogih župnijah. Zelo rad pa opisuje tudi specialitete, s katerimi so jih povsod gostili. Škof, ki ga je spremljal, je namreč birmal v župnijah, ki so spadale pod oglejskega patriarha, in posvečal nove oltarje v cerkvah, ki so jih bili opustošili Turki.

Žal je izšlo zdaj na novo le tisti del potopisa, ki se nanaša na Koroško, vendar bo izšel menda še letos celoten rokopis pri »Carinthii« v novi nemški izdaji. Prva je že davno pošla.

Zemljepisje vštric s časom

Ljudska geografija?

V zvezi s pojmom »Zemljepisje« ali »Geografija« se naša kulturna javnost vse premalo zaveda, kako na široko je ta znanost razvejana. Poznamo »Politično geografijo«, ki se bavi z vprašanjem meja držav, razmejitenih postopkov, državnih sistemov, poznamo »Zgodovinsko geografijo«, nadalje »Gospodarski zemljepis«, pa tudi »Krajepisje« ali »Orografijo«, »Tlopisje« ali »Topografijo« in druge. Vsaka od teh ima seveda še posebne strani, posebna območja svojih preučevanj, kot je npr. tudi »Turistična geografija« itd.

Slednja se v veliki meri oslanja na krajepisje in na tlopisje, seveda zmerom s stališča vsega tistega, kar posameznega turista utegne zanimati. Med te zanimivosti spadajo poleg krajevnih oz. mestnih tudi naravne zanimivosti, *naravni pojavi*, ki oblikujejo *naravno in kulturno krajino*, pri čemer

umevamo pod pojmom kulturne krajine vrsto različnih poljedelskih obdelovalnih kultur, ki dajejo skupaj z naravnimi oblikami zemeljskega površja značilen videz določeni pokrajini.

V zvezi s tem se je pri vseh ljudstvih, katerih kultura je kmečka, oblikoval tudi določen kulturni jezik, ki izraža življenje ljudi v njihovem delu s poljem in podobnimi dejavnostmi. Med take jezike spada tudi slovenščina. Ta je torej geografski jezik. In vendar se je zgodilo, da je vanjo zašlo brez števila umetnih geografskih besed, ki jih ni v živem in govorjenem jeziku. Ko so namreč nastajale slovenske geografske knjige, so jih prirejali na podlagi nemških in drugih slovanskih, se izognili s tem zamudnemu zapisovanju in zbiranju po slovenskih pokrajinah. Nastale so sicer geografske knjige, ki pa so po jeziku zelo daleč od pristnega slovenskega izražja. Šele po nekem času je bilo zbranih in zapisanih precej slovenskih izrazov, tako da je nastala nova veda z imenom »ljudska geografija«. Seveda pa je v tem, kar zadeva izražje, le ta pristna in nepotvorjena.

Med naravnimi pojavi, ki predstavljajo posebno svetovno znamenitost, izstopajo predvsem *kraški pojavi*: kraške jame, vrtače, doline, polja, presihajoča jezera, podzemski tokovi, okapnice, ledenice, rdeča prst, kali, lokve, brójnice, pa tudi drage, škrapli ali kari.

Ker je bil slovenski Kras med prvimi znanstveno raziskan, je veliko njegovih imen zašlo v mednarodno kraško in jamarsko vedo; tako izrazi »Dolina«, »Polje« ipd. Rdeča prst je v mednarodnem izrazoslovju znana kot »terra rossa«. Kako nastanejo kraški pojavi? Tla so apnenčasta. Poletna suša in pripeka izžge rastlinstvo na malorodovitnem apnenecu. Jesenski nalivi odplavljajo zemljo in voda raztaplja ogljenčev kisli apnenec. Tako nastanejo v tleh tudi do 10 metrov globoke zarezke, ki križem kračem prepdajajo površje; to so kraški škrapli ali kari. Kjer pa so tla nagnjena, začne voda dolbsti vrtače, ki se potem širijo počasi v doline. Doline merijo od 20 do 50 m in so globoke od 10 do 15 m. Tam, kjer je voda izlizala vmesne stene med do-

(Dalje na 7. strani)

Tretja številka revije »Slovansky prehled«

Iz Prage je prispela tretja letošnja številka revije »Slovansky prehled«, o kateri smo že večkrat spregovorili v naši kulturni kroniki. Ta nekdanj slovitna revija, ki izhaja že od leta 1898, je dober vir informacij o novih knjigah zgodovinske, etnografske in kulturnozgodovinske vsebine v državah vzhodne Evrope z Madžarsko in Romunijo vred. Kdor se zanima za razvoj teh in sorodnih ved v teh državah oziroma pri njihovih narodih, najde v tej reviji dober pregled nad novimi izdajami, pa tudi nad vsakovrstnimi znanstvenimi kongresi in zborovanji ter poročila o raznih jubilejih ali spominke članke po umrlih znanstvenikih. Seveda mora pri tem računati, da lahko objavi revija samo tisto, kar gre srečno skozi cedilo cenzure ali samocenzure, zato se ne sme iskati v njej informacij npr. o disidentih »Listine '77« ali o čem podobnem. Zadovoljiti se je treba pač s tistim, kar nudi ali kar lahko nudi. Pri tem so nekatere številke čisto zanimive in kvalitetne, nekatere pa spet močno propagandne, npr. prejšnja, ki je proslavljala 30-

letnico državnega udara pod Gottwaldovim vodstvom na češkoslovaškem.

Ta številka prinaša na uvodnem mestu krajši, a zanimiv članek o čeških zgodovinarjih v emigraciji med drugo svetovno vojno. Napisal ga je Zdenek Uherek. V članku je rečeno, da jih ni bilo mnogo v begunstvu. Omenja predvsem dva: Zdeneka Nejedlýja, ki je prebil drugo svetovno vojno v Sovjetski zvezi, in Otakarja Odložilíka, ki je živel tedaj kot begunec v Združenih državah.

Sledi razprava srbskega zgodovinarja Nikola Petrovića »Jugoslovansko vprašanje v habsburški monarhiji v času prve svetovne vojne«. Razpravo je prebral kot referat na 11. sestanku češkoslovaško-jugoslovanskega zgodovinarskega odbora v septembru 1977. v Trincu. Razprava skuša povečavati vlogo in pomen ruske revolucije za razvoj jugoslovanskega vprašanja v okviru Avstro-Ogrske med prvo svetovno vojno. Sledi še razprava o doprinosu čeških pedagogov k ustvarjanju srednjega šolstva na Bolgarskem in zanimiva razprava Jaromíra Mikulka o cesarju Karlu IV.

Albanija išče zaveznika

(nadaljevanje s 1. strani)

nika, varuha ali — partnerja? Zdi se, da je to neizogibno, toda za zdaj kaže, kako je manj verjetno, da bi se to iskanje zaključilo z nekim senzacionalnim zavezništvom ali s prav tako senzacionalnim vračanjem k starim zavezništvom, na primer z Moskvo.

Eden izmed vzrokov spora med Albanijo in Kitajsko je albanska podpora Vietnamu v njegovih odnosih s Kambodžo. Kot znano, v tem sporu Sovjetska zveza podpira Vietnam, Kitajska pa Kambodžo. Toda albansko podporo Vietnamu si je treba razlagati v luči albansko-kitajskega preloma in ne kot zblíževanje med Albanijo in Sovjetsko zvezo.

Medtem ko je Albanija grajala Kitajsko, je namreč hkrati začela kritizirati Moskvo in Svet za vzajemno gospodarsko pomoč (SEV), tako da se v tem trenutku zdijo malo verjetna predvidevanja, češ da bi utegnili Albanija izboljšati svoje trgovinske odnose s Poljsko in Češkoslovaško.

V začetku julija je Radio Tirana v komentarju ob 32. zasedanju Sveta za vzajemno gospodarsko pomoč naglasil, da je ta ustanova »gospodarski in kapitalistični blok, ki ga vodijo in ga izkoriščajo sovjetski revizionisti.« Radio Tirana je še poudaril, kako »so kot običajno sovjetski gospodarji izkoristili tudi to zasedanje, da so naglasili enakost, vzajemno sodelovanje in uspehe, ki so jih dosegle države članice, a so v resnici na tem zasedanju še povečali svoje nadzorstvo in nadvlado nad podložniškimi državami.« »To je posebno razvidno — nadaljuje komentar Radia Tirana — iz govora predsednika Kosigina, ki je z navajanjem podatkov o uspehih takoimenovane skupnosti skušal olepšati slabo sliko — posledico vsestranskega ropanja s strani moskovskih gospodarjev v revizionističnih državah vzhodne Evrope.«

Ta komentar Radia Tirana je bil objavljen samo tri dni pred dokončnim prelomom med Albanijo in Kitajsko, torej v času, ko je že bilo popolnoma jasno, da je konec »večnega in nerazdružljivega prijateljstva« med Tirano in Pekingom.

Potem ko je prelomila s Kitajsko in napadla Sovjetsko zvezo in Svet za vzajemno gospodarsko pomoč, je Albanija obnovila tudi napade na Jugoslavijo in na njeno neuvrščeno politiko, kot na politiko neuvrščeni na splošno. To pomeni, da je v zelo kratkem času

odstranila večino možnih zaveznikov in prijateljev. Kaj ji preostane?

Ker Albanija očitno ne more najti dostojne zamenjave za Kitajsko, od katere je za 18 let prijateljstva in sodelovanja prejela nad 5 milijard dolarjev pomoči, ji ne preostane drugega, kot da si poišče novega partnerja, da bi se na ta način izognila vse večji izolaciji in popolnemu gospodarskemu kaosu.

Nekaj znakov že imamo: Tirana je — kot poročajo nekatere tuje agencije — sklenila poslati gospodarsko odposlanstvo v Indijo.

Glede na razne možnosti (manj verjetna je naslonitev na Združene države in Zahod ali sklenitev sprave z Moskvo, ker bi to zahtevalo poniževalno revizijo 18-letnega klevetanja, in še najmanj verjetna je popolna izolacija) ali se ne lahko pripeti, da se Albanija odloči za možnost, ki je najmanj boleča?

(Vjesnik - Zagreb, 29.7.1978)

Petrolejska zapora

Saudska Arabija — tako govorijo nekateri arabski diplomatski krogi v Kairu — misli dati pobudo za novo petrolejsko zaporo proti Združenim državam in na splošno proti Zahodu, če ne bo pritiskal na Izrael, da popusti v zahtevah, katere postavlja egiptovski predsednik Sadat.

Kot prvi korak naj bi se Egipt spet zblížal s tistimi arabskimi državami, ki bojkotirajo pogajanja z Izraelom. Nato naj bi sklicali skupni sestanek, na katerem naj bi vzporedili skupni petrolejski bojkot, ki naj bi se začel oktobra. Združene države naj bi prizadeli tudi s tem, da bi na petrolejskem tržišču zamenjali dolar s skupino drugih valut, zlasti z marko in jenom.

Bojkotu se bo baje pridružil tudi Iran, ki je zdaj glavni dobavitelj petroleja Izraelu.

O REVIIJI "LOG"

Lev Detela, slovenski pisatelj, ki živi na Dunaju in piše občasno tudi v nemščini, v kateri je izdal, nako kot v slovenščini, že več knjig, je začel izdati skupaj s Petrom Kerschetom iz Celovca, znanim kot prevajavcem iz slovenske literature, in Dunajčanom Wolfgangom Mayer Königom novo revijo v nemščini z naslovom »Log«. Imenuje se »časopis za mednarodno literaturo«. Prva številka, ki je izšla pred kratkim, obsega 24 strani in prinaša pesmi in kratko prozo 26 avtorjev, med katerimi so poleg Leva Detela še Iztok Geister-Plamen, Milena Merlak, Tomaž Šalamun in Dancne Zajc. Vsi so zastopani s pesmimi. Seveda v nemškem prevodu. Poleg tega prinaša revija še pesmi in kratko prozo avstrijskih, nemških, avstralskih, indijskih pesnikov iz različnih narodov in zulujskih iz Južne Afrike. Očitno je, da skuša revija predstaviti predvsem malo znane in hkrati značilne pesnike — značilne predvsem po iskanju novega pesniškega izraza, ki gre včasih v čisto eksperimentiranje, kot npr. v Kerschetovi pesmi »Fobija Fobija Fobija«, ki je sestavljena samo iz dveh vrst sestavljenk, tujk, ki se končujejo z besedo Phobie, t.j. Fobija, ali v Detelovi pesmi »Kopfloch? Kopfloch?« (Luknja v glavi? Visok za glavo?), v kateri so poigrava z besedami Lch, hoch, Kopf, topf, Koch, Zopf, Kropf itd. Jasno je, da gre tu v prvi vrsti za eksperimentiranje iz-

ražanja, za nekako žongliranje z besedami, pa tudi s pojmi, ki jih te besede in njihove sestavljenske pomenijo, s čimer hočejo avtorji verjetno dokazati neko skrito jezikovno simboliko in skrivnostno zvezo med zvoki, besedami kot takimi in pojmi, da ne rečemo poezijo. Ti eksperimenti so zanimivi, vendar pa ostaja njihov pomen laiku, ki ni pritegnjen v skrivnost, skoro nerazumljiv. Morda avtorjem niti ni do tega, da bi bili razumljivi, hočejo biti pač svobodni v uporabi besed in v pojmovanju poezije in tega jim ne more nihče prepovedati ali jih zaradi tega ožigosati.

Podobno je seveda tudi s proznimi prispevki, le da so besedno nekoliko bolj razumljivi. Novost predstavljajo pesmi iz dežel, ki so nam tuje in tako oddaljene, da jih smatramo skoro za eksotične, npr. Indijo ali deželo zamorcev Zulu.

Revija je vsekakor zanimiva in bo verjetno vzbudila pozornost že s tem, da bo seznanjala bralce s tujimi literaturami najnovejših smeri.

—o—

Ljudska geografija?

(nadaljevanje s 6. strani)

linami, tako da je nastala ena sama podolgovata dolina z ravnim dnem, je nastalo kraško polje. Iz polj si je voda poiskala odtok skozi apnenčaste obrobne stene in nastale so podzemne reke in reke ponikalnice. Ob deževju pa voda zalije kraška polja in ustvarja presihajoča jezera. Presihajoča zato, ker voda čez določen čas zopet odeče.

Podzemne reke prihajajo pogosto na dan v močnih kraških izviri. Včasih pa je izvir tudi pod morsk gladino. Stara slovenska beseda za takšen izvir je *brónica*. Medtem ko pomeni »ponikva« unižan svet, lahko tudi pod morsk gladino, tisto, čemur s tujko rečemo »depresija«. Na Krasu so znani tudi kali. *Kal* znanuje široko kotanjo, v kateri se je nabrala voda. *Lokev* pa pomeni kraško dolino z izviračo pitno vodo. Kraj z izviračo vodo se imenuje *virje*, ves predel okoli njega pa *povirje*. Ledenice in okapnice so jame, kjer se nahaja led oziroma kjer kapa voda.

p. n.

Geto slovenske kulture na Koroškem

■ nadaljevanje s 1. strani

se, da mora človek, ki stopi v katero teh knjigarn, trikrat glasno pozdraviti ali celo zaklicati, preden se prikaže odnekod iz stranskih prostorov prodajalka. Te uporabljajo, kot kaže, tudi za druga dela in ne samo za prodajanje: videli smo mlado prodajalko mohorjeve knjigarne zaposleno v knjižnem skladišču, medtem ko je knjigarna prazna.

Taka knjigarna seveda ne privlači niti slovenskih, kaj šele nemške ali druge kupce. Gotovo bi bilo veliko boljše, če bi slovenski knjigarni v Celovcu prodajali tudi nemške knjige, saj to bi ne bilo na škodo slovenskih. Obratno, nemški kupci, ki bi prišli tja zaradi nemških knjig, bi videli na pulnih in policah tudi slovenske knjige, in tisti med njimi, ki so slovenskega pokolenja in še zna-

jo nekaj slovensko, bi se nemara odločili, da jih vzamejo v roko ali celo kaj kupijo. Vsekakor bi tak stik in sožitje služila za propagando slovenski kulturi v nemško - avstrijskem okolju, medtem ko zdaj nima nemško govoreči Avstrijec oziroma Korošec kaj iskati v zgolj slovenski knjigarni, ki napravlja vtis dolgočasnja in brezbriznosti celo na slovenskega obiskovavca.

Slovenski kulturi in posebno tisti na Koroškem manjka samozavesti, pa tudi hotenja po kvaliteti in po uveljavljanju. Trpi na kompleksu zapostavljenosti, ne želi se meriti z drugo kulturo in se zato sama umika v geto, tak položaj pa jo še bolj slabi in ji jemlje ugled. O tem bi bilo treba kdaj spregovoriti na kakem kulturnem posvetovanju ali zborovanju.

KNUT HAMSUN POTEPUHI

OOOO Poslovenil Oton Župančič OOOOOOOOOO 13 OOOOO

Ravnal se je po njenem napotku ter se ugrezal z vsakim korakom globlje in globlje v močvirje. Ah, tako vražje zlobno mu je pokazala pot, in ga ni opozorila na mesto brez trdnih tal, vedela je, ako zaide predaleč in se poslednji trenutek ne obrne, da nazadnje ne bo več mogel izvleči nog in se bo samo še pogrezal. Tisto mesto je natančno poznala, po dolgem in počez, vsi so ga poznali, prav majcen zelen otok, je bil tam in počival na retju in kdor bi stopil na ta otok, da bi se otel, bi ga prevrnil in noga bi mu spolznila. Ana Marija je že doživela, da je tuj bik, ki ni poznal mesta že iz svojih telečjih dni, tukaj utonil. Slišala je tudi pripovedko ali resnično zgodbo o deklici, ki je nekoč tu umrla, mlada deklica, ki je iskala smrti iz nesrečne ljubezni. Domislila se je tega načina smrti, da bi mogla med počasnim umiranjem ves čas Boga moliti. Ko se je vdrla do vrata in so se ji ugreznile tudi roke, jo je pač prevzel strah, zakaj zdaj so se oglasili z barja klici, o, klici in zopet in zopet klici, in bila je že noč, in ko so ljudje naposled pritavali do tistega mesta, je bilo prepozno, Bog daj njeni duši dobro! Kopali so za njo in so jo prijeli za lase — populili so ji lase, kopali so še globlje in ji omotali vrvi okrog vrata in potegnili — mnogo jih je vleklo, in bila je temna noč, nič niso videli — odtrgali so ji glavo. Tedaj so vse opustili in izmolili očenaš. To je bila pripovedka ali resnična zgodba.

Ladjar Skaaro je skočil na grivnik, obrnil se je kakor krogla on se je vdrl poleg nje-ga in je tam ostal. Spočetka se mu to ni zdelo bogvekaj. Ana Marija si ne sme misliti, da mu je kaj za čevlje, čeprav so bili danes v nedeljo res lepo zlikani. Pogledal je kvišku in se malo nasmejal, še na misel mu ni prišlo, da bi bil javkal, rekel je: »To mi je na lepa cesta tukaj, krasen tlak, he he he!«

Ana Marija ni odgovorila.

Ladjar je mukoma vleklo noge iz blata, postal je nestrpljiv in je cepetal, pa vse zastoj, pogreznil se je globlje in kriknil: »Kakšna hudičeva nastava pa je to!«

Ana Marija je odgovorila mirno: »Iti bi bili morali zunaj naokrog.«

Ladjar se ni več smejal, hudo se je trudil in tičal je že čez kolena v močvirju. In zdaj ga je pograbila togota, sklonil se je na eno stran ter se skušal dvigniti, legel nato na drugo stran ter se skušal dvigniti, pa je bilo le še slabše, pogrezal se je globlje in začutil, da je med temi velikimi napori izgubil en čevljev. Saj to je krasno, zares prekrasno, škripal je z zobmi, obupno otepal z rokami in renčal kakor pes. Nenadoma je prenehal in rekel kakor sam zase: »Pa ne da bi moral tukaj ostati!« Morda se mu je začelo svitati, da ga hoče ženska tam čez na trdini pustiti, da se pogrezne. »Zakaj stojiš tam in mi ne pomagaš!« ji je zavpil.

»Saj me niste prosili,« je odgovorila zarizeno.

Preudarjal je: No, torej naj bi jo prosil! Poglejmo, saj ne bi pričakal, da bi slišali na palubi njegov klic na pomaganje, jahta

leži v fjordu, in veter piha od morja. Pač pa bi se moral slišati glasen klic na kmetije. Zdaj se je bil pogreznil že do života, barje ga je sesalo vase. Zakričal je svoj prvi krik.

Ne na vsa pljuča, temveč bolj, da bi prestrašil Ano Marijo. »Kaj, misliš, poreko o tebi ljudje, kadar pridejo?« je vprašal.

»Nikogar ni doma, vsi so šli v cerkev,« je bil njen odgovor.

Ljut se je obrnil proti nji ter ji zagrozil s stisnjeno pestjo: »Če moreš tako stati in s hladno krvjo gledati mojo pogubo, si hujša od vsake pošasti!«

Ana Marija je odgovorila: »Boga bi molili, Boga.«

»Pomagajte!« je zavpil Skaaro na vse grlo, in slišal je z zadoščenjem, da je bil klic močan in da odmeva od višin. Zakričal je ženski: »Kadar pridem ven, obračunam s teboj, ti vrag!«

»Mar bi molili Boga,« je ponovila ona.

»Na jarbol te bom privezal in te pretepel s konopcem.«

»Tako, ali res?«

»Potle pa te naznanim gospóski.«

Sedla je v resje, si poravnala obleko in bila videti brezbrizna.

»Čakaš, da bi poginil,« je zavpil, »pa lahko čakaš, da boš vsa črna, še imam roke zunaj. Po—ma—gaj—te!«

Zopet je odgovoril jek, ljudi pa ni bilo čuti.

Ladjar se ni mogel mirno držati in je s tem pospešil pogrezanje, tičal je že malone do prsi v barju. Poskušal se je položiti ploskoma naprej, da ne bi s svojo težo naravnost vrtal navzdol kakor sveder, a že se je bil pogreznil čez polovico in se zato ni več mogel skloniti naprej. »Po—ma—gaj—te!«

Ana Marija je vstala, si otepla resje in listje z obleke in se ozrla. Vse je bilo tiho.

»Kaj sem ti storil, ti zver?« je zasopihal.

»Tisto, kar sem hotel nekoč poleti tukaj na paši od tebe, ni bilo tako hudo, da bi mi zdaj življenje vzela, saj je dosti črnjavka na očesu, ki sem jo dobil. In poslej te nisem več nagovoril. V skednju sem plesal s teboj, in ti niti nisi hotela z menoj ven, da bi se ohladila. Kaj sem te takrat s silo vzel? Ne. Zakaj me hočeš ugonobiti? Pojdi svojo pot in pusti mene mojo pot, saj nisem tako noro vate zaljubljen. Sploh si pa prišla sama z mojo pipo, to mi ne gre v glavo, in, sto vragov vendar, zakaj si to storila?« — Prenehal je in jo divje pogledal in čakal. — »Nak, ne odgovoriš, preneumna si. Jaz ti bom povedal, kaj si, drek si, ne pa ženska, ki nimaš še dovolj pameti, da bi vedela, kaj sama delaš, iz lesa si ustvarjena in imaš glavo iz lesa. Da, imaš jo. Mogoče boš zdaj razklenila usta!«

Ana Marija je stopila s počasnim korakom za svojo čredo. »Zdaj greš, da, in jaz te pred božjim stolom ne bom pozabil!« je zapretel.

»Grem po ljudi,« je odgovorila in se je oddaljila.

»Nak, lažeš!« je zaklical za njo. »Le še dalje stran greš od ljudi, ugonobiti me hočeš, to je tisto, kar hočeš!«

Ko je ostal sam, se je nekoliko pomiril. Odrinil je blato malo od sebe in prišel do svoje žepne ure, lepo jo je obrisal in vtaknil v višji žep, pozneje je hotel potem rešiti svojo denarnico, tako si je pač mislil, tistih dvatisoč tolarjev in najvažnejše papirje, bila je debela denarnica, z roko, ki se bo nazadnje pogreznila, jo hoče držati kvišku in nemara naposled še zalučati na suha tla. Nekdo jo bo že našel, bil je še dolžan najemnino za kleči in plačo vsem delavcem.

Čudno, kako je vendarle mogoče: davi še je skočil neobtežen in pojoč iz svoje izbe, zdaj je na smrt obsojen mož in ima vendar samo malo korakov tja do trdnih tal. Seveda bi bil Ani Mariji lahko izlepa prigo-varjal, nikar da je iztezal jezik, lahko bi ji bil obljubil velik kup denarja za to, da bi mu bila vrgla eden, dva hloda in bi se bil z njimi vzdržal nad mahom. Da, res, lahko. Pa ta misel mu ni prišla v glavo, niti za trenutek ne, in tega zdaj prav gotovo ne obžaluje. Bil je pač tako ves iz sebe iz kljubovalnosti zoper to žensko, tako razjarjen, da si je celo ta izhod zaprl.

Ure so minevale, on je kričal na pomaganje, ali nihče ni odgovarjal, vse je ostalo tiho, kravji zvonci so davno obmolknili, tako se je že oddaljila čreda, celo veter je čedalje bolj ponehaval, čim niže se je sklanjalo sonce na popoldan. Bilo je dve, bilo je tri, pogledal je na svojo uro, navil jo je, nato jo držal v roki, zdaj mu je blato stopilo že do sredi prsi. O, zdaj ni bil več pogumen, včasih je zajokal, zavedal se je, da bo moral umreti. Roke so mu bile svobodne, ali nog ni mogel več ganiti, od zgoraj do spodaj so mu bile kakor s svincem oklenjene. Ako so bili ljudje res odšli v cerkev, kakor je rekla Ana Marija, so morali biti zdaj pač že doma. Bila je daljna pot, in gotovo so se dolgo mudili na griču pred cerkvijo, poizvedovali po novicah, ali zdaj je bilo že tako pozno. Ali res ni in ni rešitve? Kričal je in tulil na pomaganje, molčal nekaj časa in vleklo na ušesa, zopet kričal in tulil, jokal, tolkel z rokami po barju. Ali njegovi kriki so bolj in bolj slabeli, srce mu je upadlo.

Vse to se je razvedelo šele dolgo za tem po izjavi Ane Marije. Takrat ni šla za čredo, vse je videla in celo slišala, kaj je rekel, ko je naglas sam s seboj govoril. Tega in onega v njegovem početju Ana Marija ni razumela: nenadoma je začel nekaj pisati na košček papirja v denarnici. Mislila si je: zdaj piše, da sem ga jaz ugonobila! Nato pa se je v njem nekaj izpremenilo, umolknil je, jokal pa tako, da se je ves stresal, potem je vzel papir in ga raztrgal na drobne kosce ter ga vtaknil poleg sebe v blato. Bil je videti pohleven in skesan. Močvirje mu je zdaj polagoma potegnilo navzdol tudi roke, zdaj ga ni bilo več dosti nad zemljo. Ani Mariji le leglo kakor pritisk na prsi, odplazila se je in bežala, tekla je, tekla h kmetijam, kričala...

Zadnje, kar je Skaaro še storil, je bilo, da je zagnal uro in denarnico na trdino. Nič ni zapisal. Ker je bil brez družine in bližnjih sorodnikov, ni za slovo nikogar pozdravil.

(Dalje)